

Factsheet

De Belgische wapenwet

“Vuurwapens laten weinig mensen onberoerd. Door criminaliteit, incidenten en gewapend geweld zijn vuurwapens omstreden, maar ze betekenen voor veel mensen ook een hobby, een waardevol object, of een vorm van bescherming”

Een bewogen historiek

Tot 2006 was vuurwapenbezit in België geregeld op basis van een wapenwet uit 1933. Dat was een niet zo strenge regeling: enkel voor een beperkte categorie oorlogswapens was een vergunning nodig; de rest was vrij verkrijgbaar voor meerderjarigen. Zij konden bijvoorbeeld eenvoudigweg een jachtgeweer of revolver kopen op vertoon van hun identiteitskaart.

In de jaren 1980 kwam die regeling onder druk, onder meer door het geweld van de Bende van Nijvel en de CCC (*Cellules Communistes Combattantes*). Ook de Europese Unie eiste striktere regels. Stap voor stap werd de oude wapenwet aangepast, waardoor die onoverzichtelijk en onsamenhangend werd. Begin jaren 2000 kwam de invoering van een volledig nieuwe wapenwet op de politieke agenda. Er werd aan gewerkt door regering en parlement, maar de politieke meningen over een nieuwe wapenwet waren erg verdeeld en het overleg met de betrokken stakeholders verliep heel moeizaam.

Op 11 mei 2006 werd België hevig opgeschrikt door de moorddadige aanslagen van Hans Van Temsche in Antwerpen. Daarbij kwamen twee mensen om, waaronder een tweejarige peuter. Van Temsche pleegde zijn misdaden met een vrij verkrijgbaar jachtwapen dat hij eerder die dag had gekocht. Deze gebeurtenissen waren als een ‘elektroshock’: de goedkeuring van een nieuwe wapenwet kwam in een stroomversnelling. Op 9 juni 2006 werd de nieuwe wet al gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad, waarmee een strenger controleregime werd ingevoerd.

De invoering van de nieuwe wapenwet gebeurde zo snel, dat problemen bij de praktische uitvoering van de wet en hevig verzet van bepaalde belangenorganisaties niet te vermijden waren. Om een en ander te verhelpen, werd de wapenwet in 2008 nog op een aantal punten aangepast. Deze aanpassingen, samen met aanzienlijke inspanningen van de overheid om de wet in de praktijk om te zetten, hebben ervoor gezorgd dat de Belgische wapenwet op dit moment stabiel en weinig gecontesteerd is.

De basis van de Belgische wapenwet

Bij het opstellen van een wapenwet, is de meest fundamentele vraag: mogen particuliere burgers een vuurwapen bezitten? Een eerste optie is om vuurwapenbezit volledig te verbieden. Een tweede optie is om toe te laten dat iedereen een vuurwapen mag bezitten. Een derde mogelijkheid is vuurwapenbezit toe te laten voor bepaalde personen, onder bepaalde voorwaarden. De Belgische wapenwet van vóór 2006, koos voor de tweede optie: eigenlijk was vuurwapenbezit zo goed als vrij. De nieuwe Belgische wapenwet kiest voor de derde optie: alleen mensen die een ‘wettige reden’ hebben, mogen een vuurwapen bezitten.

Soorten wapens

De Belgische wapenwet legt drie categorieën van wapens vast: de verboden wapens, de vrij verkrijgbare wapens en de vergunningsplichtige wapens.

Verboden wapens zijn wapens die je in geen geval mag bezitten, bijvoorbeeld automatische pistolen, wapens met een geluidsdemper of geweren met een afgezaagde loop.

Vrij verkrijgbare wapens zijn wapens die iedereen zonder vergunning kan bezitten, bijvoorbeeld wapens die definitief onklaar gemaakt zijn, of antieke vuurwapens met een historische, folkloristische of decoratieve waarde (HFD-wapens). Voor die wapens mag de munitie niet meer courant te vinden zijn.

Vergunningsplichtige wapens zijn alle wapens die niet verboden of vrij verkrijgbaar zijn. Om die te bezitten en te gebruiken moet je een vergunning aanvragen en aan allerlei voorwaarden voldoen. Je moet vooral een 'wettige reden' hebben om dat wapen te bezitten. Vergunningsplichtige wapens zijn bijvoorbeeld jachtwapens, pistolen en karabijnen.

De oude Belgische wapenwet ging ervan uit dat alle wapens die niet op de lijst van verboden wapens stonden, vrij verkrijgbaar waren. De nieuwe wet draait die logica om: alle wapens die niet bij de verboden of vrij verkrijgbare wapens zijn opgelijst, zijn nu vergunningsplichtig.

Voorwaarden voor wapenbezit

Om in aanmerking te komen voor een vergunning voor wapenbezit, legt de Belgische wapenwet heel wat voorwaarden vast: meerderjarig zijn, geen strafblad, geen voorgeschiedenis van psychiatrische problemen, een diploma van een theoretische proef, een medisch attest en een 'wettige reden'.

De wettige redenen voor wapenbezit

Een belangrijk punt in de Belgische wapenwet is de 'wettige reden', waardoor je een vergunning kan krijgen om een vuurwapen te bezitten. Belgen kunnen alleen een wapenvergunning krijgen voor:

- de jacht
je kan een wapen bezitten om te jagen, op voorwaarde dat je een jachtverlof hebt
- het sportschieten
met een geldige sportschutterlicentie, en enkel als je geregeld die sport beoefent, mag je een wapen hebben om in schietclubs te schieten
- het uitoefenen van een risicoberoep
als je kunt aantonen dat je een reëel persoonlijk risico loopt door je beroep, is het bezit van een vuurwapen toegelaten (bijvoorbeeld een bewakingsagent in risicosituaties)
- de verdediging van personen die 'een objectief en groot risico lopen'
de wettige reden persoonlijke verdediging wordt door de overheid heel beperkt geïnterpreteerd; het moet de enige overblijvende mogelijkheid voor bescherming zijn
- het verzamelen van vuurwapens
verzamelaars kunnen wapens bezitten, maar mogen die niet gebruiken
- de deelname aan historische en folkloristische activiteiten
als de historische, folkloristische, culturele of wetenschappelijke aard van een activiteit aangetoond is, mag iemand specifiek daarvoor een wapen bezitten

De wapenwet voorziet ook nog in de mogelijkheid voor '**passief wapenbezit**'. Daardoor kunnen bijvoorbeeld erfgenamen die een legaal wapen erven, dat wapen behouden, op voorwaarde dat ze alleen het wapen en niet de munitie ervoor in hun bezit houden.

De balans van de nieuwe wapenwet

Vijf jaar na de nieuwe wapenwet bleek uit een bevraging van alle stakeholders (administraties, politie, jagers, sportschutters, enz.) en uit een enquête bij 1000 Belgen, dat de balans van de nieuwe wapenwet positief is. Het duidelijke juridische kader, waarbij mensen slechts een vuurwapen kunnen bezitten als ze een wettige reden hebben, kent een groot draagvlak (75% van de bevolking). Slechts een kleine minderheid wil terug naar een soepeler systeem (9%), of wil een volledig verbod op het wapenbezit (16%). Bovendien vallen er de laatste jaren minder doden door vuurwapens. Zo is het aantal zelfmoorden met een vuurwapen in de periode 2006-2008 met meer dan een derde gedaald tegenover de periode 2000-2005.

Hoewel de balans over het algemeen positief is, zijn er nog een aantal problemen met de huidige regelgeving. Het belangrijkste gaat over de historische, folkloristische en decoratieve vuurwapens ('HFD-wapens'). Die zijn onder de nieuwe wapenwet nog steeds vrij verkrijgbaar: voor het bezit van die wapens is geen vergunning nodig. Welke wapens tot de HFD-categorie behoren, is vastgelegd in een lijst. Die lijst is momenteel zeer uitgebreid: er staan types vrij verkrijgbare vuurwapens op die niet echt zeldzaam of historisch zijn. Hoewel het verboden is de bijpassende munitie te bezitten, is die soms nog courant te vinden. Dit creëert mogelijk een achterpoort in de wapenwet. Bovendien is de Belgische regeling daarmee niet in overeenstemming met de Europese vuurwapenrichtlijn.

Meer weten?

Het boek '*Vuurwapens: handel, bezit en gebruik*' van het Vlaams Vredesinstituut is uitgegeven bij Acco. Meer informatie vind je op www.vlaamsvredesinstituut.eu.